

Україна у фокусі

21-27 липня

2014 року

ЗМІСТ

<i>I. Огляд політичних подій за тиждень.....</i>	<i>3</i>
<i>II. Аналітична довідка.....</i>	<i>5</i>
<i>РОЗПАД КОАЛІЦІЇ ТА ВІДСТАВКА УРЯДУ: ПРОЛОГ ДО ПОЗАЧЕРГОВИХ ВИБОРІВ ПАРЛАМЕНТУ.....</i>	<i>5</i>

I. Огляд політичних подій за тиждень

21 липня

Спостерігачі ОБСЄ оглянули уламки «Боїнга-777», а також вагони-рефрижератори з тілами загиблих в авіакатастрофі. Як повідомив віце-прем'єр Володимир Гройсман, сепаратисти висловили бажання передати Міжнародній організації цивільної авіації (ICAO) знайдені на місці катастрофи бортові самописці. Саме розслідування катастрофи Боїнга проводитиметься в Нідерландах.

Рада безпеки ООН одностайно ухвалила резолюцію щодо авіакатастрофи. У документі, запропонованому Австралією, члени Ради зажадали негайно припинити в районі, безпосередньо прилеглому до місця катастрофи, всі військові дії для організації безпеки при проведенні міжнародного розслідування. Як відомо, СБУ відкрило кримінальне провадження за статтею «теракт» Кримінального кодексу України. Літак розбився на підконтрольній бойовикам території. Пошукові роботи виконувалися під їхнім наглядом.

У результаті бойових дій в Донецьку загинули п'ять мирних жителів. Під обстріл потрапили такі об'єкти, як залізничний вокзал, Донецький аеропорт, виникла пожежа на ринку. За повідомленням міськради, ситуація в Донецьку залишається напруженою. Тим часом над будівлею місцевої адміністрації міста Дзержинськ Донецької області українські військові підняли прапор України. Напередодні сили АТО також звільнили місто Соледар у Донецькій області.

Прем'єр-міністр Великобританії Девід Кемерон запропонував заморозити рахунки олігархів, близьких до президента Росії Володимира Путіна.

Президент США Барак Обама заявив, що Росія зіткнеться з подальшою міжнародною ізоляцією, якщо не змінить свою позицію щодо України і не братиме участі у спробах вирішити українську кризу.

22
липня

Українські військовослужбовці визволили місто Дзержинськ на Донеччині і взяли під контроль місто Северодонецьк у Луганській області. В інтернеті сепаратисти повідомили, що через наступ українських військових вони залишають місто Лисичанськ. Тривають бої біля населених пунктів Весела Гора і Комишне, а також на території аеропорту в Луганську. Вперше по українських військовослужбовцях відкрили вогонь з моря – був обстріляний блокпост біля населеного пункту Новоазовськ Донецької області.

Верховна Рада затвердила указ президента про часткову мобілізацію на всій території України, крім Криму. Третя хвиля часткової мобілізації асть змогу првести в бойовий стан 15 бойових частин і 44 частини бойового забезпечення.

«Чорні скриньки» «Боїнгу» розшифруватимуть у Великій Британії. Про це повідомили у Державній комісії з розслідування катастрофи літака «Боїнг-777» Малайзійських авіаліній.

Міністр закордонних справ України Павло Клімкін закликав Європейський парламент офіційно визнати терористичними угрупованнями самопроголошені Донецьку і Луганську «народні республіки». Про це він сказав у Брюсселі на позачерговому засіданні Комітету з іноземних справ Європарламенту.

МЗС України скерувало Росії ноту протесту у зв'язку з черговими провокаціями на українсько-російському державному кордоні. Зовнішньополітичне відомство висловило рішучий протест у зв'язку з черговими актами агресії РФ, зокрема, порушенням українсько-російського державного кордону, постачанням зброї терористичним організаціям, наданням їм фінансової підтримки.

23
липня

Перший літак з тілами загиблих при катастрофі «Боїнга-777» прибув до Нідерландів.

Сепаратисти на сході України збили два українських військових літаки – штурмовики СУ-25. Про це повідомив прес-офіцер штабу АТО Олексій Дмитрашковський. Двоє пілотів з цих літаків катапультиувалися.

Президент Петро Порошенко підписав закон про часткову мобілізацію. Призиватися будуть переважно офіцери та сержанти запасу всіх військових спеціальностей - до 45 років, рядовий склад в запасі всіх військових спеціальностей - до 40 років, а також вищий офіцерський склад всіх військових спеціальностей – до 60 років. Крім того, студенти та аспіранти денної форми навчання не підлягають призову на військову службу під час мобілізації.

24
липня

У Верховній Раді розпустили фракцію Компартії України. Спікер парламенту Олександр Турчинов повідомив, що фракція КПУ, яка нараховувала 33 нардепи, станом на 1 липня скоротилася до 23 нардепів. Таким чином, відповідно до нового закону, фракція підлягає розпуску.

Генпрокуратура та Служба безпеки України порушили проти членів Комуністичної партії 308 кримінальних проваджень за підтримку анексії Криму і за пособництво прихильникам самопроголошених Луганської та Донецької народних республік.

Парламентські фракції УДАР Віталія Кличка та ВО «Свобода» заявили про свій вихід з коаліції. Про це під час засідання парламенту повідомили лідер Свободи Олег Тягнибок і глава УДАРу Віталій Ковальчук. Таким чином правляча коаліція розвалилася. Спікер Верховної Ради Олександр Турчинов заявив, що депутати зірвали у такий спосіб голосування за важливі законопроекти.

У Державному департаменті США поклали на Росію і її президента Володимира Путіна відповідальність за збитий в Донецькій області пасажирський авіалайнер «Боїнг-777». В США переконані, що саме сепаратисти збили пасажирський літак.

Прем'єр-міністр України Арсеній Яценюк на засіданні Верховної Ради України

заявив про свій відхід у відставку. За його словами, з посади він пішов у зв'язку з розпадом коаліції і блокуванням урядових ініціатив. Тимчасово виконувачем обов'язки прем'єр-міністра України призначено віце-прем'єр-міністра регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства Володимира Гройсмана. Про це повідомив міністр внутрішніх справ України Арсен Аваков.

Президент України Петро Порошенко вважає, що вихід народних депутатів з коаліції не повинен паралізувати роботу Верховної Ради – парламентарії повинні і далі приймати важливі для країни рішення. Відповідну заяву щодо виходу фракцій з коаліції оприлюднено на сайті глави держави.

25
липня

Сили антитерористичної операції завершили зачистку Лисичанська на Луганщині. Українські силовики повністю контролюють місто. Про це повідомив координатор руху «Інформаційний спротив» Дмитро Тимчук.

Прем'єр-міністр Канади Стівен Харпер оголосив про введення нових санкцій проти низки російських компаній у зв'язку з ситуацією навколо України. **Як заявив Стівен Харпер, нові санкції стосуються «широкого кола компаній російського військово-промислового комплексу, а також фінансового і енергетичного секторів».**

Російський суд відхилив апеляцію і залишив під вартою українську льотчицю Надію Савченко до 30 серпня, відмовившись випустити її під заставу 500 тис. рублів.

II. Аналітична довідка

РОЗПАД КОАЛІЦІЇ ТА ВІДСТАВКА УРЯДУ: ПРОЛОГ ДО ПОЗАЧЕРГОВИХ ВИБОРІВ ПАРЛАМЕНТУ

24 липня парламентські фракції партій «УДАР» і «Свобода» оголосили про свій вихід із парламентської коаліції, пояснивши свій крок необхідністю створити підстави для розпуску парламенту й проведення позачергових виборів, внаслідок чого коаліція перестала існувати. Пізніше того ж дня у відповідь на розпад коаліції та непідтримку депутатами двох важливих урядових ініціатив Прем'єр-міністр Арсеній Яценюк подав у відставку. Поза тим, представники колишніх коаліційних фракцій заявили, що не збираються приймати відставку Яценюка чи призначати нового голову уряду. Президент Петро Порошенко, у свою чергу, звернувся до парламенту з закликом повернутися до розгляду урядових законопроектів, а Яценюка закликав продовжувати виконувати обов'язки Прем'єр-міністра.

Чи всі готові до проведення позачергових парламентських виборів?

За якими виборчими правилами вони можуть відбутися?

Рішення «УДАР» і «Свободи» вийти зі складу коаліції стало, вочевидь, найбільш логічним способом створити необхідні передумови для того, аби Президента Порошенка міг через місяць достроково припинити повноваження Верховної Ради – а саме, внаслідок того, що протягом 30 днів у парламенті немає коаліції. Головний ризик такого кроку полягає в тому, що розпад старої коаліції може активізувати дії нинішньої парламентської опозиції щодо утворення нової більшості, яка знову може відкласти питання проведення позачергових виборів. Однак імовірно, що подібне рішення «УДАР» і «Свободи» було прийнято з урахуванням такого ризику і з упевненістю в тому, що його вдасться нейтралізувати: найбільшою перешкодою для реалізації сценарію створення альтернативної коаліції, вочевидь, є надто сильна розпорошеність парламентських сил, яких колись об'єднувала підтримка екс-Президента Віктора Януковича. З іншого боку, «УДАР» і «Свобода» безумовно розуміли й потенційні вигоди від такого кроку – зокрема, збільшення підтримки в очах населення, переважна більшість якого прагне проведення перевиборів Верховної Ради вже цього року.

Втім, незважаючи на нібито передбачуваний і добре продуманий характер рішення цих двох фракцій, їхній головний партнер по колишній коаліції – фракція «Батьківщина» – сприйняла його не надто добре. Окрім самого факту вчинення такої дії без узгодження з депутатами

«Батьківщини», останні побачили в ньому й інші недоліки. З одного боку, навіть після обрання Президентом Порошенка «Батьківщина» зберегла в своїх руках більшість ключових посад в уряді, тому ідея проведення перевиборів априорі викликала в неї зрозуміле неприйняття. З іншого боку, падіння популярності партії та її лідера Юлії Тимошенко ставить «Батьківщину» перед загрозою зменшення представництва в майбутньому парламенті. Тому не дивно, що загроза втратити лівову частку контролю над виконавчою владою робить із цієї партії далеко не найбільшого прихильника позачергових парламентських виборів.

Окремою умовно постраждалою стороною від розпаду коаліції можна вважати і Прем'єр-міністра Яценюка, який останнім часом відчував усе більші труднощі з підтримкою своїх законодавчих ініціатив у парламенті. З іншого боку, зважаючи на те, що розпад коаліції не має автоматичним наслідком відставку уряду, дії Яценюка можна пояснити не лише як образу на парламентарів чи розпач від втраченої підтримки. По-перше, оскільки більшість депутатів не зацікавлені у зміні Прем'єр-міністра, таким кроком Яценюк може сподіватися спонукати парламентарів до активнішої підтримки уряду, звинувачуючи їх у саботуванні критично важливих для суспільства рішень. По-друге, самоусунення Яценюка можна трактувати і як його перший крок на шляху підготовки до участі в парламентських виборах. Очевидно, що в нинішніх кризових умовах іти на вибори у статусі Прем'єр-міністра

є украй ризикованим кроком, тому його відставка може бути і звичайною спробою зняти з себе відповідальність за долю країни напередодні виборів.

У будь-якому випадку події 24 липня дали зрозуміти, що позачергові вибори отримали підтримку серед усіх ключових політичних гравців у країні. Зважаючи на те, що при цьому далеко не кожен із них може сподіватися на збільшення чи бодай збереження свого парламентського представництва, цілком вірогідно, що виражену чи приховану згоду фракцій на перевибори можна пояснити сподіванням досягти компромісу щодо типу виборчої системи, яку буде на них застосовано. Характерно, що про свою підтримку найбільш схвалюваної в експертному середовищі виборчої системи – пропорційної з відкритими регіональними списками – встигли заявити лише представники «Батьківщини». Пояснити це, вочевидь, можна тим, що вони розуміють украй низьку ймовірність підтримки такої моделі парламентськими партіями, які в такому разі втратять свій монопольний контроль над складанням списків власних кандидатів. Відповідно, опір проведенню позачергових виборів «Батьківщина» може пояснювати населенню тим, що новий парламент обиратиметься за недосконалою системою, а отже – мало чим відрізнятиметься від нинішнього.

Висновки

Таким чином, вихід «УДАР» і «Свободи» з коаліції заклав підвалини для проведення позачергових виборів і вказав на досягнення компромісу всіх

Така позиція дійсно має сенс, особливо якщо нові вибори пройдуть за діючою змішаною системою, яка сповнена очевидних недоліків. З іншого боку, останнім часом дедалі більшою стає вірогідність того, що депутати погодяться повернутися до чистої пропорційної системи із закритими списками, яку застосовували на виборах 2006 і 2007 рр. Така модель може стати рятівним колом для багатьох партій, які втратили значну частину підтримки населення протягом останніх місяців – зокрема, Партії регіонів, Комуністичної партії України та «Свободи» – за умови зниження прохідного бар'єру до 3%. Крім того, така система може виявитися вигідною і для низки нових партійних проектів, що виникли на уламках Партії регіонів – «Сильної України» Сергія Тігіпка чи Партії розвитку України Юрія Мірошніченка. Відновлення такої пропорційної моделі матиме неоднозначні наслідки. З одного боку, вона з великою ймовірністю дозволить покращити якість і результат виборчого процесу порівняно з діючою змішаною моделлю. З іншого боку, її використання не дасть змогу задовольнити суспільний попит на повне оновлення Верховної Ради і може відкрити дорогу в новий парламент завуальованим представниками колишньої влади. У такому разі перевибори парламенту стануть своєрідним компромісом між вимогами громадськості й інтересами правлячої верхівки.

ключових політичних акторів з приводу необхідності цього кроку. Непрямим свідченням останнього може бути й добровільна відставка Арсенія Яценюка, яка може виявитися підготовкою до його участі у майбутній виборчій кампанії. Згода представників парламентської опозиції, у свою чергу, може бути гарантована шляхом зміни виборчої моделі на пропорційну з 3-відсотковим бар'єром, яка дозволить їй представникам сподіватися на збереження власних депутатських мандатів.

«Україна у фокусі» – щотижневий інформаційно-аналітичний бюлетень Фонду «Демократичні ініціативи імені Ілька Кучеріва» (<http://dif.org.ua>).

Аналітики фонду «ДІ»:

Ірина Бекешкіна

Марія Золкіна

Юлія Ільчук

Олексій Сидорчук

Головний редактор випуску: Ірина Філіпчук
